

Grond in of nabij Natura 2000

Wat betekent dat voor mij?

Overijssel is een prachtige omgeving om te wonen, werken en recreëren. Een groot deel van de gebieden met veel natuurwaarden is te vinden in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Natura 2000-gebieden. In en nabij de Natura 2000-gebieden ligt echter een complexe opgave. De provincie Overijssel neemt in opdracht van het Rijk en Europa maatregelen om in deze gebieden de natuurwaarden te herstellen en te versterken, maar ook om economische ontwikkelingsruimte te creëren. Met deze maatregelen proberen we vooral de hoeveelheid stikstof in de Natura 2000-gebieden terug te dringen. De benodigde maatregelen worden zoveel mogelijk gecombineerd met plannen om de landbouw en de regionale economie te versterken en eventuele wateropgaven te realiseren.

Natura 2000

In Nederland liggen in totaal ruim 160 Natura 2000-gebieden. Hiervan liggen er 24 geheel of gedeeltelijk verspreid in Overijssel. Deze gebieden zijn het leefgebied voor (zeldzame) planten, vogels en andere dieren. Op dit moment gaat de kwaliteit van deze natuur achteruit. Om de leefgebieden te beschermen en verdere achteruitgang te voorkomen heeft de Europese Unie (EU) natuurdoelen vastgesteld. In en nabij de Natura 2000-gebieden moeten maatregelen worden genomen om deze doelen te realiseren.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

In Overijssel liggen de Natura 2000-gebieden voor het grootste deel binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een samenhangend netwerk van gebieden met veel natuurwaarden en is de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Met de realisatie van de EHS willen we voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen.

PAS-gebiedsanalyses

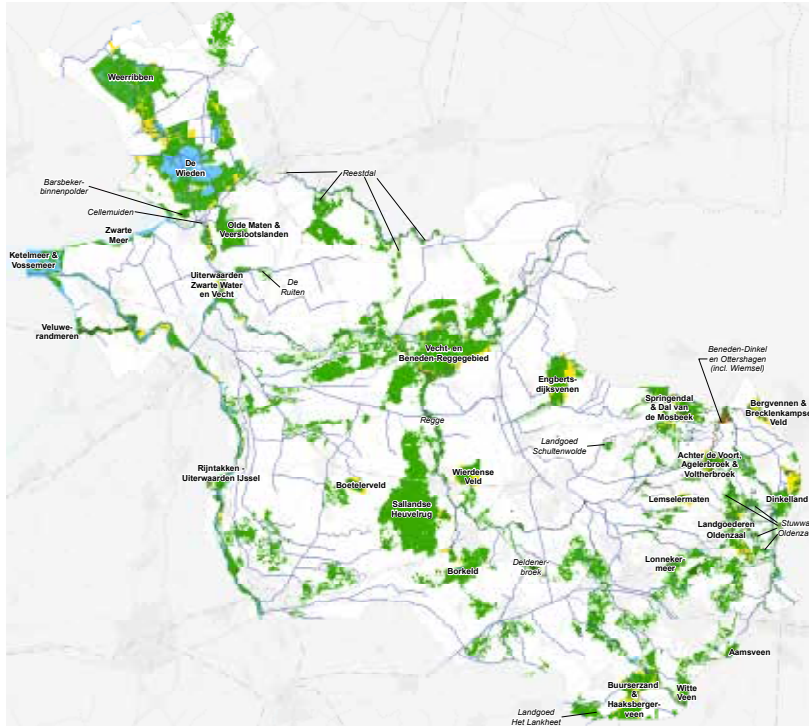
Nieuwe economische activiteiten worden getoetst op hun effect op de Natura 2000. Met name kijken we naar de effecten van stikstof die deze activiteiten veroorzaken. Als gevolg van de hoeveelheid stikstof staat de kwaliteit van de Natura 2000-gebieden onder druk. Hierdoor zijn nieuwe economische activiteiten soms niet of slechts gedeeltelijk mogelijk. De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) creëert ruimte voor gewenste economische ontwikkeling en zorgt tevens dat Europese natuurdoelen worden gerealiseerd.

De Rijksoverheid heeft voor elk Natura 2000-gebied een zogenaamde PAS-gebiedsanalyse opgesteld. In deze analyse staat wat de doelen zijn voor het betrokken gebied en welke herstelmaatregelen waar, wanneer nodig zijn. Bij de PAS-gebiedsanalyses zit een kaart waarop staat waar welke maatregelen, in én naast het Natura 2000-gebied, getroffen moeten worden.

De provincie Overijssel heeft samen met het Rijk en Europa voor de uitvoering van de maatregelen voldoende geld beschikbaar gesteld. Samen met de inwoners en ondernemers in de buurt van de Natura 2000-gebieden gaan we per gebied na of het mogelijk is om de noodzakelijke herstelmaatregelen te combineren met (aangepast) landbouwkundig gebruik en versterking van de landbouwstructuur. Daarbij geldt dat we de maatregelen uit de PAS-gebiedsanalyses grotendeels moeten uitvoeren vóór 1 juli 2021. Het creëren van nieuwe ruimte voor economische ontwikkelingen is wettelijk nadrukkelijk gekoppeld aan realisatie van de maatregelen. Realisatie van de maatregelen is dus **niet** vrijblijvend.

Uitwerkingsgebied Ontwikkelopgave Natura 2000

Om de natuur in de Natura 2000-gebieden te herstellen en de ecologie en economie te versterken, voeren we dus maatregelen uit in deze gebieden. Daarnaast is het noodzakelijk om maatregelen te nemen op de naastgelegen (landbouw)gronden van de bestaande natuurgebieden. Op de EHS-kaart staan deze gebieden aangegeven als 'Uitwerkingsgebied Ontwikkelopgave Natura 2000'. Deze zijn geel gemarkeerd. In veel gevallen bent u eigenaar van grond gelegen binnen dit uitwerkingsgebied.

Vergunningverlening nieuwe activiteiten

De PAS maakt de vergunningverlening aan individuele ondernemers rond stikstof en natuur mogelijk. Door middel van het rekeninstrument AERIUS wordt de toekomstige stikstofbelasting berekend als de herstelmaatregelen zijn uitgevoerd. Hierdoor wordt per gebied inzichtelijk of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar komt voor bijvoorbeeld landbouwbedrijven die willen uitbreiden of voor de industrie.

AERIUS is het wettelijk vastgelegd instrument en voor iedereen beschikbaar via www.aerius.nl.

Afronding EHS

Naast het maatregelenpakket om de Natura 2000-doelen te realiseren, is bij de begrenzing van de EHS ook circa 500 hectare begrensd voor zogenaamde verbetervoorstellen (nieuwe natuur). Door realisatie van deze verbetervoorstellen wordt een goede afronding verkregen van de EHS. De realisering hiervan heeft een vrijwillig karakter. Het kan voorkomen dat u zowel grond heeft liggen binnen de begrenzing van deze verbetervoorstellen, als ook binnen het uitwerkingsgebied. In deze gevallen zal de provincie voor beide stukken grond met u zoeken naar een passende oplossing.

Gevolgen

De herstelmaatregelen in en nabij de Natura 2000-gebieden richten zich hoofdzakelijk op het verhogen van de grondwaterstand en/of het tegengaan van bemestingseffecten. Hierdoor worden deze gronden minder of soms zelfs ongeschikt voor de reguliere landbouw. Grondeigenaren met grond in een Uitwerkingsgebied Ontwikkelopgave Natura 2000 stellen we schadeloos voor de eventuele schade aan grond én gebouwen. Deze schadeloosstelling is maatwerk en dus voor iedereen anders. Bovendien heeft u als eigenaar verschillende keuzemogelijkheden.

De stappen die provincie Overijssel met u doorloopt, zijn hieronder weergegeven:

Particuliere realisatie zonder functiewijziging

Samen met u bekijken we of het een optie is dat u de gronden in eigendom houdt met behoud van de huidige functie. Het kan namelijk zijn dat de maatregelen slechts een geringe invloed hebben op de bruikbaarheid van de grond. Ook kan het zijn, dat het effect van de maatregelen op uw grond groot is, maar dat dit toch goed inpasbaar is voor u.

Onder voorwaarden is het mogelijk om fysieke maatregelen op uw grond, zoals het aanpassen van de ontwatering, zelf uit te voeren. Een andere mogelijkheid is dat deze maatregelen in opdracht en onder aansturing van de provincie worden uitgevoerd. Als grond binnen het uitwerkingsgebied in eigendom blijft van particulieren en eventueel door u zelf wordt ingericht, noemen we dat particuliere realisatie of zelfrealisatie. Als u kiest voor zelfrealisatie, kunt u een **vergoeding** ontvangen voor de waardevermindering van grond en gebouwen, de gemiste inkomsten en overige schaden voor zover deze worden veroorzaakt door de maatregelen. Als u de herstelmaatregelen zelf uitvoert, ontvangt u hiervoor eveneens een vergoeding. Ook wordt er bij de notaris een overeenkomst vastgelegd met hierin de gemaakte afspraken.

Bij particuliere realisatie zonder functiewijziging blijft de grond uw eigendom en kunt u het gebruik van het perceel voortzetten. Door de herstelmaatregelen kan het grondgebruik wel anders zijn dan voorheen.

Particuliere realisatie met functiewijziging

Een deel van de gronden binnen het uitwerkingsgebied zal een andere functie krijgen dan de huidige functie. Deze gronden worden ook daadwerkelijk aangewezen voor de realisatie van natuur. Dat betekent dat landbouw niet meer mogelijk is op deze grond. In de meeste gevallen zorgt de provincie Overijssel voor de inrichting van natuur. Onder voorwaarden kunt u ervoor kiezen om deze grond binnen de EHS in eigendom te houden en de ingerichte natuur te beheren. Voor het beheer ontvangt u een vergoeding.

Kavelruil

Als u geen gebruik wilt of kunt maken van de mogelijkheid tot zelfrealisatie, dan gaan we na of er geschikte ruilgrond beschikbaar is ter vervanging van uw huidige grond. Dat kan via een **vrijwillige kavelruil**. Bij een kavelruil kunnen vaak ook andere belangen in een gebied worden bediend, bijvoorbeeld verbetering van de landbouwstructuur. In overleg met u gaan we na of ruiling voor u een goede oplossing is.

Verkoop

Wilt u het gebruik van uw grond niet voortzetten vanwege de effecten van de herstelmaatregelen? Dan kunt u uw grond verkopen die binnen de begrenzing van het uitwerkingsgebied ligt.

Voor de gronden en gebouwen die binnen de begrenzing van het Uitwerkingsgebied Ontwikkelopgave Natura 2000 liggen, ontvangt u een **volledige schadeloosstelling**. Dat betekent dat u naast de waarde van uw eigendom, ook de kosten vergoed kan krijgen voor bijvoorbeeld gemis aan inkomsten of de kosten voor aankoop van vervangend eigendom. Ook wordt aan u de eventuele waardevermindering aan uw overblijvende eigendom vergoed. Bij het bepalen van de schadeloosstelling werken we volgens de uitgangspunten die de Onteigeningswet aangeeft.

Als u een agrarisch bedrijf heeft en als gevolg van de maatregelen het gehele bedrijf wenst te verkopen, kan de provincie deze mogelijkheid overwegen. Bijkomend voordeel hiervan is dat er zo ruilgronden beschikbaar komen voor andere eigenaren. Als volledige aankoop van uw bedrijf aan de orde is, kunt u mogelijk gebruik maken van een **bedrijfsverplaatsingsregeling**, de zogenaamde Subsidieregeling Verplaatsing Agrarische Bedrijven (SVAB). U moet hiervoor wel aan bepaalde voorwaarden voldoen. Via deze subsidieregeling kunt u als eigenaar bovenop de marktwaarde van uw bedrijf, een aanvullende tegemoetkoming krijgen voor bijvoorbeeld verhuis- en investeringskosten. U ontvangt dan **geen** volledige schadeloosstelling meer.

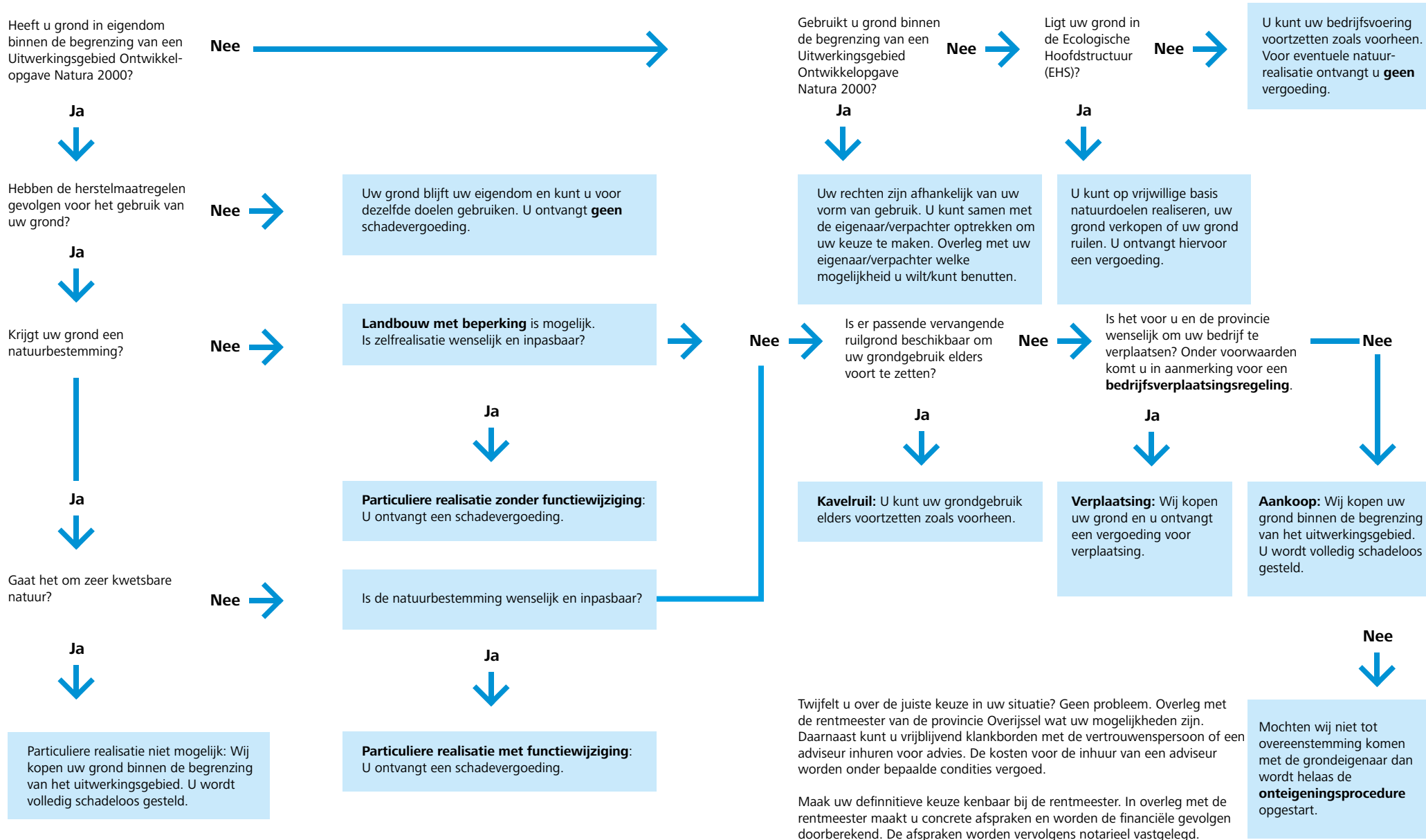
Ook is het mogelijk om met een gesloten overeenkomst, gronden en/of opstallen die in eigendom zijn bij de provincie Overijssel voor een bepaalde periode te pachten. Na de pachtperiode kunt u de gronden en/of opstallen tegen vooraf bepaalde condities kopen.

Onteigening

Als het uiteindelijk niet mogelijk blijkt om samen tot een goede oplossing te komen, kan een onteigeningsprocedure worden opgestart. **Onteigening** wordt zo min mogelijk ingezet, maar de provincie heeft de mogelijkheid om de gronden die binnen de begrenzing van het Uitwerkingsgebied Ontwikkelopgave Natura 2000 liggen te verwerven door onteigening. Deze procedure is mogelijk gemaakt, omdat de provincie de wettelijke verplichting heeft om de maatregelen te realiseren. Een onteigeningsperiode moet tijdig worden gestart. Daarom moet uiterlijk eind 2016 alle mogelijkheden en wensen zijn verkend. Hoewel onteigening mogelijk is, streven wij er naar om met iedereen tot een goede minnelijke oplossing te komen.

Wat betekent de Ontwikkelopgave EHS/Natura 2000 voor u?

Voor de uitvoering van de maatregelen in het kader van Natura 2000/PAS is het van belang om voldoende gronden beschikbaar te krijgen. Het is echter niet noodzakelijk dat de provincie de gronden koopt of hier eigenaar van wordt. Afhankelijk van de benodigde maatregelen, wil de provincie bij voorkeur dat de gronden bij particulieren in eigendom blijven en indien mogelijk door hen worden ingericht. Wij hebben voor u de verschillende keuzemogelijkheden in onderstaand schema weergegeven.

Wat kunt u verwachten?

Stap 1. Ligt uw grond in een uitwerkingsgebied?

Allereerst moet worden vastgesteld of u grond bezit of gebruikt in een uitwerkingsgebied. Als dit het geval is, kunt u zelf nadenken over wat u wilt in de toekomst. Wilt u doorgaan met een ander gebruik, wilt u verplaatsen of wilt u zelfs stoppen? Uiteraard spelen daarbij verschillende vragen een rol, zoals welke maatregelen er precies worden genomen en wat de gevolgen zijn voor uw grondgebruik.

Stap 2. Bespreek uw wensen en (on)mogelijkheden

Het kan zijn dat u in de afgelopen periode al gesproken heeft met één van de vertegenwoordigers in de verkenning. Wellicht heeft u ook al gesproken over uw wensen en mogelijkheden. In de planuitwerkingsfase kunt u dit meer in detail bespreken met de rentmeester. De rentmeester neemt contact op met u om uw wensen en de mogelijkheden te bespreken en de financiële gevolgen hiervan. Naast de rentmeesters wordt er per gebied een vertrouwenspersoon aangesteld. Deze vertrouwenspersoon kunt u zelf benaderen, als er twijfels zijn of als u persoonlijke belangen in vertrouwelijkheid wilt bespreken. Uiteraard kunt u ook zaken met een eigen adviseur voorbespreken.

Stap 3. Maak uw keuze en kom tot concrete afspraken

Samen met de rentmeester kunt u concrete afspraken maken over uw situatie. Wilt u zelf de maatregelen (laten) uitvoeren, maar uw grond wel in bezit houden? Wilt u de functie van de grond wijzigen en u zelf bezighouden met een andere bedrijfsvorm of stoppen? Wilt u uw bedrijf (en woning) verplaatsen? En vooral wat zijn hiervan de financiële gevolgen? De richting die u kiest en de afspraken die daarbij horen, worden vastgelegd in een contract.

Stap 4. Notariële vastlegging

De afspraken worden ook notarieel vastgelegd in een contract. Hierin zijn de afspraken en de financiële gevolgen opgenomen.

Stap 5. Realisatie maatregelen en nakomen afspraken contract

Vervolgens worden de maatregelen uitgevoerd en de afspraken nagekomen zoals vastgelegd in het contract.

Wie doet wat?

Het realiseren van de PAS-maatregelen om de natuurdoelen te halen én de economische ontwikkelingsruimte te creëren, kan alleen in samenwerking met een groot aantal partners zoals gemeenten, waterschappen en belangenorganisatie voor onder meer landbouw, natuur, landschap en recreatie. Bovendien is overleg met u als grondeigenaar of grondgebruiker noodzakelijk, aangezien een groot aantal maatregelen op particulier eigendom gerealiseerd moeten worden.

De **projectleider** is verantwoordelijk voor het realiseren van de maatregelen binnen en buiten het betreffende Natura 2000-gebied. Hij/zij legt rapporteert aan het programmabureau van provincie Overijssel.

Per Natura 2000 gebied heeft provincie Overijssel een **projectregisseur**. De projectregisseur is direct verantwoordelijk voor het beschikbaar krijgen van de gronden binnen de uitwerkingsgebieden, waar hij/zij verantwoordelijk voor is. De projectregisseur is voor dit onderdeel het eerste aanspreekpunt voor de projectleider van een gebied.

De **rentmeesters** van provincie Overijssel voeren onder regie van de projectregisseur de gesprekken met u als grondeigenaar of -gebruiker. Zo proberen we met u tot een oplossing te komen.

Mocht u als grondeigenaar vrij uit willen klankborden over de mogelijkheden en uw persoonlijke situatie in vertrouwen willen bespreken, dan kunt u terugvallen op een **vertrouwenspersoon**. Ieder gebied heeft of krijgt in ieder geval één vertrouwenspersoon beschikbaar.

Meer informatie?

Kijk op www.overijssel.nl/ehs voor meer informatie over de Natura 2000-gebieden, de EHS, de PAS en achtergronden.

De EHS is op perceelsniveau begrensd en zichtbaar in de Atlas van Overijssel via www.atlasvanoverijssel.nl > Landelijk gebied > Natuur en landschap > Begrenzing EHS & zone ONW. Op de kaart is bestaande natuur, gerealiseerde nieuwe natuur en nog te realiseren nieuwe natuur te zien. Ook zijn op deze kaart de uitwerkingsgebieden te vinden.

Colofon

oktober 2016

Realisatie

Provincie Overijssel,
Programmabureau Ontwikkelopgave
EHS/Natura 2000 in samenwerking met
Grondzaken

Bezoekadres

Luttenbergstraat 2, Zwolle
Postadres:
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

Telefoon: Tom Stienstra, 038 499 84 39
E-mail: grondzaken@overijssel.nl

*Aan de inhoud van deze brochure
kunnen geen rechten worden ontleend.*